

Plan wynikowy do historii dla klasy 4 szkoły podstawowej do programu nauczania „Wczoraj i dziś”

Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania podstawowe Uczeń:	Wymagania ponadpodstawowe Uczeń:
Rozdział I. Z historią na ty			
1. Historia – nauka o przeszłości	– historia jako nauka o przeszłości – historia a baśnie i legendy – efekty pracy historyków i archeologów – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział	– poprawnie posługuje się terminami: <i>współczesność, przeszłość, historia, historycy, legenda, baśń, dzieje, archeologia, źródła pisane, źródła materialne</i> – potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych – wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki – dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych i wskazuje ich przykłady – porównuje pracę historyków i archeologów – wyjaśnia potrzebę edukacji historycznej	– omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów – wskazuje pozapodręcznikowe przykłady różnych kategorii źródeł historycznych – przedstawia różne efekty pracy naukowców zajmujących się przeszłością – potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie – przedstawia nowoczesne metody badania życia ludzi w przeszłości – ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych
2. Historia wokół nas	– znaczenie pamiątek rodzinnych – drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny – „wielka” i „mała” ojczyzna – patriotyzm jako miłość do ojczyzny – sposoby wyrażania patriotyzmu – „małe ojczyzny” i ich tradycje – znaczenie terminów: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, mała ojczyzna, patriotyzm</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna, patriotyzm, tradycja, drzewo genealogiczne, mała ojczyzna</i> – podaje przykłady pamiątek rodzinnych – podaje przykłady regionalnych tradycji – przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny – wyjaśnia, czym jest genealogia – wyjaśnia, czym jest patriotyzm – podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych – wskazuje na mapie Polski własną miejscowość, region, województwo i jego stolicę	– wskazuje lokalne przykłady instytucji dbających o regionalną kulturę i historię – tworzy przewodnik po własnej miejscowości i regionie – przedstawia historyczną genezę regionu oraz wybitne postaci w jego dziejach – charakteryzuje inne regiony państwa polskiego – wyjaśnia znaczenie dbałości o tradycję regionalną – ocenia, w jaki sposób różnorodność „małych ojczyzn” wpływa na bogactwo kulturowe wielkiej

		– charakteryzuje własną „małą ojczyznę” na tle innych regionów	
3. Mieszkamy w Polsce	– państwo polskie i jego regiony – mój region częścią Polski – naród polski jako zbiorowość postępująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium – dziedzictwo narodowe – polskie symbole narodowe – polskie święta państwowe – znaczenie terminów: <i>państwo, region, naród, mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>mniejszość narodowa, społeczeństwo, symbole narodowe, Polonia, państwo, region, naród</i> – wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice – zna poprawną nazwę państwa polskiego – wymienia elementy współtworzące państwo – wymienia najważniejsze czynniki narodotwórcze – przedstawia polskie symbole narodowe – wskazuje na mapie główne krainy historyczno-geograficzne Polski oraz największe miasta – rozróżnia pojęcia „naród” i „społeczeństwo” – przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych	– wskazuje na mapie świata największe zbiorowości Polonii – rozróżnia mniejszość narodową od etnicznej – wyjaśnia, dlaczego należy szanować inne tradycje narodowe – przedstawia konsekwencje przynależności Polski do UE – omawia genezę polskich symboli narodowych – wyjaśnia pojęcia: <i>emigracja, uchodźcy</i>
4. Czas w historii	– chronologia i przedmiot jej badań – oś czasu i sposób umieszczania na niej dat – podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data, okres p.n.e. i n.e., tysiąclecie, wiek</i>) – cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki – epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne	– poprawnie posługuje się terminami: <i>data, tysiąclecie, wiek, era, okres p.n.e. i n.e., epoka historyczna</i> – umieszcza daty na osi czasu – zamienia cyfry arabskie na rzymskie – porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie – podaje cezury czasowe epok historycznych	– charakteryzuje główne epoki historyczne – wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery – podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu – wyjaśnia różnicę między kalendarzem juliańskim i gregoriańskim
5. Obliczanie czasu w historii	– obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami – określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia – podział czasu na wieki i półwiecza	– określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie – porządkuje chronologicznie wydarzenia – oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er	– przy określeniu datacji wydarzenia posługuje się sformułowaniami: <i>początek, środek, koniec stulecia, półwiecze, przełom wieków</i> – przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych

6. Czytamy mapę i plan	– podobieństwa i różnice między mapą a planem – znaczenie mapy w pracy historyka – odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej – najstarsze mapy świata	– poprawnie posługuje się terminami: <i>mapa, plan, legenda, symbol, róża wiatrów</i> – odróżnia mapę od planu – przygotowuje proste plany miejscowe – objaśnia symbole legendy mapy – odczytuje z mapy podstawowe informacje – wyjaśnia, czym jest kartografia – wyjaśnia, czym jest skala mapy – rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną	– interpretuje i wyciąga wnioski z mapy – przedstawia elementy historii kartografii – wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej
Rozdział 2: Od Piastów do Jagiellonów			
1. Mieszko I i chrzest Polski	– słowiańskie pochodzenie Polaków – legendarne początki państwa polskiego – książę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski – małżeństwo Mieszka I z Dobrawą – chrzest Mieszka I i jego znaczenie – znaczenie terminów: <i>plemię, Słowianie, Piastowie</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>plemię, Słowianie, Piastowie</i> – potrafi przytoczyć przykłady legend o początkach państwa polskiego – wymienia legendarnych protoplastów Mieszka – wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska” – wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich – lokalizuje na mapie Gniezno, Poznań oraz inne główne grody w państwie Mieszka I – wyjaśnia okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka – przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu – opisuje bitwę pod Cedynią	– charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego – przedstawia najważniejsze odkrycia archeologiczne na ziemiach polskich – określa, jakie informacje może zdobyć historyk dzięki zastosowaniu metody dendrochronologicznej – omawia dokument „Dagome iudex”
2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski	– misja świętego Wojciecha w Prusach – zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III – wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem	– poprawnie posługuje się terminami: <i>misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i> – zna wydarzenia związane z datami: 997, 1000, 1002–1018, 1025 – opisuje wygląd i uzbrojenie woja z drużyny książęcej	– wyjaśnia znaczenie wizyty Ottona III w Gnieźnie dla państwa polskiego – wyjaśnia znaczenie utworzenia samodzielnej metropolii kościelnej – wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego – ocenia skutki polityki wewnętrznej i

	– koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski – znaczenie terminów: <i>misja, relikwie, cesarz, arcybiskupstwo, koronacja, gród, wojowie</i>	– opisuje przebieg misji św. Wojciecha do Prusów – przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego – wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego – wie, że Bolesław Chrobry był pierwszym królem Polski	zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego
*W średniowiecznym klasztorze	– zakony chrześcijańskie – życie w klasztorze – wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa – rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa – najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie	– poprawnie posługuje się terminami: <i>duchowieństwo, zakon chrześcijański, mnich, klasztor, reguła zakonna, skrytorium, pergamin</i> – podaje przykłady zakonów chrześcijańskich – charakteryzuje wygląd mnichów – opisuje życie wewnątrz klasztoru – opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu – wyjaśnia, jak należy rozumieć zakonny nakaz „módl się i pracuj” – opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg – opisuje wygląd średniowiecznych ksiąg – wymienia najstarsze zakony na ziemiach polskich – wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich	– charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę – wyjaśnia znaczenie ksiąg i książek dla rozwoju wiedzy i nauki – wskazuje przykłady lokalizacji najstarszych budowli zakonnych na ziemiach polskich – wyjaśnia, jakie są związki między mnichami a nauką historyczną
3. Polska Kazimierza Wielkiego	– Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów – reformy Kazimierza Wielkiego – zjazd monarchów w Krakowie – uczta u Wierzyńka – umocnienie granic państwa (<i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>) – utworzenie Akademii Krakowskiej – znaczenie terminu: <i>uniwersytet</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>dynastia, uczta u Wierzyńka, uniwersytet</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370 – opisuje wygląd średniowiecznego zamku – wyjaśnia powiedzenie: <i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i> – opisuje zjazd monarchów w Krakowie – wyjaśnia cele oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej – wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego	– charakteryzuje oraz ocenia politykę wewnętrzną i zagraniczną prowadzoną przez Kazimierza Wielkiego – argumentuje, dlaczego Kazimierz stał się wzorem dobrego władcy – porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego – wyjaśnia znaczenia panowania Kazimierza dla państwa polskiego

		– wyjaśnia, dlaczego historycy określili Kazimierza mianem „Wielkiego”	
*Rycerze i zamki	*średniowieczni rycerze i ich rola *funkcje i wygląd zamków *od paza do rycerza * uzbrojenie rycerskie * turnieje rycerskie * kodeks rycerski	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rycerz, zbroja, herb, zamek, paż, giermek, pasowanie, kopia, dziedziniec, fosa, baszta, most zwodzony</i> – wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem – opisuje wygląd średniowiecznego rycerza – wyjaśnia, w jaki sposób utrzymywali się rycerze – charakteryzuje turnieje rycerskie – przedstawia powinności rycerskie – charakteryzuje kodeks rycerski – opisuje wygląd średniowiecznego zamku	– podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie – przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	– objęcie władzy przez Jadwigę – zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki – przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie – okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę – skutki zawarcia unii polsko-litewskiej – zagrożenie ze strony Krzyżaków – znaczenie terminów: <i>unia, Jagiellonowie</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>unia, Jagiellonowie</i> – zna wydarzenia związane z datą: 1385 – opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów – przedstawia okoliczności zawiązania unii polsko-litewskiej – wymienia postanowienia unii w Krewie oraz jej konsekwencje – wskazuje na mapie państwo polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego	– omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla Polski i Litwy – przedstawia stosunek Litwinów do unii w Krewie – na podstawie mapy ocenia sytuację geopolityczną w Europie Środkowej po zawarciu unii
5. Zawisza Czarny i bitwa pod Grunwaldem	– rycerz – cechy charakterystyczne – postać Zawiszy Czarnego – bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze – znaczenie terminów: <i>rycerz, miecz, kopia, herb, kodeks honorowy</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>giermek, kopia, rycerz, miecz, herb, kodeks honorowy</i> – zna wydarzenia związane z datą: 1410 – opisuje wygląd i cechy rycerza – charakteryzuje postać Zawiszy Czarnego – wyjaśnia powiedzenie: <i>polegać jak na Zawiszy</i> – charakteryzuje rycerski kodeks honorowy	– wyjaśnia, czym zajmuje się heraldyka – wyjaśnia charakter obyczajowości i kultury rycerskiej – przedstawia postanowienie pokoju toruńskiego oraz skutki bitwy pod Grunwaldem – przedstawia genezę i charakteryzuje różne zakony rycerskie

		– przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim – opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem	
6. Mikołaj Kopernik – wielki astronom	– Mikołaj Kopernik i jego życie – odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie <i>Wstrzymaj Słońce i ruszył Ziemię</i> – dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii – znaczenie terminu: <i>astronomia</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>astronomia</i> – wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grobowiec – przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika – wyjaśnia powiedzenie: <i>Wstrzymaj Słońce i ruszył Ziemię</i>	– poprawnie posługuje się terminem <i>teoria heliocentryczna</i> – przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika – opisuje, w jaki sposób zrekonstruowano wygląd Mikołaja Kopernika – wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół – wyjaśnia, czym jest nauka i jakie cechy musi spełniać wiedza naukowa
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej			
1. Jan Zamoyski – druga osoba po królu	– kariera polityczna Jana Zamoyskiego – kariera wojskowa Jana Zamoyskiego – Zamość – miasto renesansowe – Akademia Zamojska (<i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>) – znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>szlachta, kanclerz, hetman, akademia</i> – zna królów zna królów Polski: Stefana Batorego i Zygmunta II Augusta – opisuje państwo polskie rządzone przez szlachtę w XVI w. – charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa – charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego – wyjaśnia słowa Zamoyskiego: <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>	– wyjaśnia różnice między monarchią dynastyczną a elekcyjną – przedstawia zagrożenia dla państwa polskiego wynikające z systemu wolnej elekcji – wyjaśnia, jakie cechy powinien spełniać mąż stanu – wskazuje na mapie Zamość – charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego
2. XVII wiek – stulecie wojen	– potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego – obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego – król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami – rola husarii w polskich sukcesach militarnych	– poprawnie posługuje się terminami: <i>potop szwedzki, Jasna Góra, husaria, wielki wezyr, islam, odsiecz</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1655–1660, 1683 – opisuje wygląd i uzbrojenie husarii – wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej oraz jej sąsiadów	– wyjaśnia, jakie były przyczyny klęski Polaków w pierwszej fazie potopu szwedzkiego – wyjaśnia słowa Jana Sobieskiego: <i>Lepiej w cudzej ziemi, o cudzym chlebie wojować, aniżeli samym się bronić o swoim chlebie</i> – wyjaśnia, dlaczego wojny XVII wieku przyczyniły się do osłabienia Rzeczypospolitej

	– znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz</i>	– wskazuje na mapie: Szwecję, Jasną Górę, Turcję, Chocim, Wiedeń – zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania – przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przelomowej obrony Jasnej Góry – wyjaśnia powiedzenie: <i>Polska przedmurzem chrześcijaństwa</i>	
*Czasy stanisławowskie	– ideały epoki oświecenia – dokonanie króla Stanisława Augusta Poniatowskiego – ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie – kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele – zabytki budownictwa i architektury polskiej 2 poł. XVIII w.	– poprawnie posługuje się terminami: <i>encyklopedia, edukacja, reformy, Szkoła Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe</i> – charakteryzuje sytuację państwa polskiego w czasach panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego – wyjaśnia, w jakim celu wprowadzane są reformy państwa – wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania – wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października	– wyjaśnia dlaczego oświecenia było nazywane „wiekiem rozumu” – wyjaśnia znaczenie powołania Komisji Edukacji Narodowej dla państwa polskiego – wskazuje przykłady zabytków doby oświecenia w kraju i w regionie – wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	– sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w. – Konstytucja 3 maja – rozbiory Rzeczypospolitej dokonane przez Rosję, Prusy i Austrię – dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r. – bitwa pod Racławicami i rola kosynierów – klęska powstania i III rozbiór Rzeczypospolitej	– poprawnie posługuje się terminami: <i>rozbiory, konstytucja, kosynierzy</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791, 1794, 1795 – wymienia państwa, które dokonały rozbiorów – charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki – zna postać ostatniego króla Polski – Stanisława Augusta Poniatowskiego – przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja – opisuje cel powstania kościuszkowskiego i jego	– podaje przykłady i ocenia różne postawy Polaków w okresie rozbiorów (w tym targowiczán) – wyjaśnia, dlaczego rocznica uchwalenia Konstytucji 3 Maja została ogłoszona świętem narodowym – wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej

	– znaczenie terminów: <i>rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy</i>	przebieg	
4. Józef Wybicki i hymn Polski	– losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej – Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady – generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich – Józef Wybicki – autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> – <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski – znaczenie terminów: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>emigracja, legiony, hymn państwowy</i> – zna wydarzenia związane z datą: 1797 – charakteryzuje postaci oraz dokonania gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego – przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiórce – wskazuje na mapie Francję, Włochy, Lombardię – opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady – wie, kiedy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> został polskim hymnem narodowym	– przedstawia dalsze losy Legionów Polskich we Włoszech – wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona – charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte – ocenia, czy Napoleon spełnił pokładane w nim przez Polaków nadzieje
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	– Romuald Traugutt – życie przed wybuchem powstania styczniowego – branka i wybuch powstania styczniowego – wojna partyzancka – funkcjonowanie państwa powstańczego – Romuald Traugutt dyktatorem powstania – represje po upadku powstania styczniowego – znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, zesłanie</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, zesłanie</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864 – pokazuje na mapie zasięg zaboru rosyjskiego – charakteryzuje sytuację narodu polskiego w zaborze rosyjskim – wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną – opisuje przyczyny, charakter i przebieg powstania styczniowego – charakteryzuje postać i dokonania Romualda Traugutta – przedstawia skutki powstania	– ocenia postawę Polaków pod zaborem rosyjskim – opisuje funkcjonowanie państwa powstańczego – wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło – porównuje powstanie styczniowe z innymi powstaniem – przedstawia różne metody walki o polskość

6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	– edukacja Marii Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich – tajne nauczanie i Latający Uniwersytet – kariera naukowa M. Skłodowskiej-Curie – Nagrody Nobla przyznane M. Skłodowskiej-Curie – polscy nobliści – znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>tajne nauczanie, laureat, Nagroda Nobla, Latający Uniwersytet</i> – wyjaśnia, dlaczego Polacy nie mogli odbywać edukacji w języku polskim – charakteryzuje, na czym polegało tajne nauczanie – wyjaśnia, jak funkcjonował Latający Uniwersytet – wyjaśnia, dlaczego M. Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji – przedstawia dokonania M. Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana nagrodą Nobla – porównuje szkolnictwo XIX-wieczne i współczesne	– opisuje swoją ulubioną dziedzinę naukową i jej wybitnego przedstawiciela – wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla – wyjaśnia rolę nauki w rozwoju cywilizacyjnym – opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce			
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	– działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej – odzyskanie niepodległości przez Polskę – walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska – Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa – Narodowe Święto Niepodległości – znaczenie terminów: <i>II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>I wojna światowa, II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918, 11 listopada 1918, 15 sierpnia 1920 – charakteryzuje działalność Józefa Piłsudskiego przed I wojną światową – wyjaśnia sytuację państw zaborczych po wybuchu I wojny światowej. – przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej – wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym – wskazuje na mapie obszar II RP – opisuje przebieg Bitwy Warszawskiej – wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego	– wyjaśnia sytuację geopolityczną w Europie powstałą w wyniku I wojny światowej, która umożliwiła Polakom odzyskanie niepodległości – opisuje trudności polityczne w odbudowie państwa polskiego – ocenia znaczenie Bitwy Warszawskiej – wyjaśnia, dlaczego rocznica Bitwy Warszawskiej jest obchodzona przez Wojsko Polskie jako jego święto
*Bitwa Warszawska	* Rosja sowiecka i komunizm * wojna polsko-bolszewicka	– poprawnie posługuje się terminami: II RP, ułani, komunizm, bolszewicy, „cud nad Wisłą”	– wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją sowiecką

	* Bitwa Warszawska i jej legenda * 15 sierpnia – Święto Wojska Polskiego	– zna wydarzenia związane z datą: 15 sierpnia 1920 – wyjaśnia genezę wojny o wschodnią granicę II RP – omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej – wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej oraz przebieg wschodniej granicy II RP – charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą” – ocenia postawę ludności polskiej wobec sowieckiego zagrożenia – wyjaśnia, dlaczego 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego	– wyjaśnij, kiedy i w jaki sposób bolszewicy przejęli władzę w Rosji – podaje przykłady współcześnie istniejących krajów komunistycznych oraz opisuje życie ich mieszkańców
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	– problemy odrodzonej Polski – zaślubiny Polski z morzem – zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym – budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy – Gdynia polskim oknem na świat – znaczenie terminów: <i>eksport, okręg przemysłowy</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>gospodarka, przemysł, minister, bezrobocie, eksport, import, okręg przemysłowy</i> – opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego – wskazuje na mapie Polski Gdynię – wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim oknem na świat – wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego – przedstawia dokonania Eugeniusza Kwiatkowskiego	– wyjaśnia, w jaki sposób rozwój gospodarczy wpływa na sytuację obywateli – wyjaśnia rolę potencjału gospodarczego państwa we współczesnym świecie – wymienia najważniejsze ośrodki przemysłowe współczesnej Polski
3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterzy harcerze	– wybuch II wojny światowej – sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją – Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy) – akcja pod Arsenalem – batalion „Zośka” w powstaniu warszawskim – powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia	– poprawnie posługuje się terminami: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i> – zna wydarzenia związane z datami: 1 września 1939, 1 sierpnia 1944, 1945 – wie, kiedy i gdzie wybuchła II wojna światowa – przedstawia sytuację narodu polskiego pod okupacją niemiecką – charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego – opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem	– charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego – przedstawia politykę okupantów wobec Polaków (mord katyński) – podaje przykłady udziału żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej – przedstawia przebieg powstania warszawskiego

	– znaczenie terminów: <i>okupacja, łapanki, Armia Krajowa, Szare Szeregi</i>	– ocenia postawę młodzieży polskiej pod okupacją	
4. Pilecki i Inka – „żołnierze niezłomni”	– polityka nazistów wobec ludności żydowskiej – obozy koncentracyjne – raporty Witolda Pileckiego – represje komunistów i śmierć W. Pileckiego – polityka komunistów wobec polskiego podziemia – postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka – znaczenie terminów: <i>obozы koncentracyjne, opozycja antykomunistyczna, „żołnierze niezłomni”</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>obozы koncentracyjne, opozycja antykomunistyczna, „żołnierze niezłomni”</i> – opisuje politykę hitlerowców wobec ludności żydowskiej – charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny – wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej – opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich – ocenia postawę Danuty Siedzikówny, ps. Inka – wyjaśnia, dlaczego dla wielu Polaków wojna się nie zakończyła – wyjaśnia pojęcie „żołnierze niezłomni”	– wyjaśnia, dlaczego państwo polskie znalazło się po II wojnie światowej w sowieckiej strefie wpływów – charakteryzuje działalność partyzantki antykomunistycznej – wyjaśnia dramatyzm wyboru postaw przez obywateli wobec państwa polskiego po II wojnie światowej – wyjaśnia pojęcie: „suwerenność” – wyjaśnia pojęcie: „żelazna kurtyna” oraz jego genezę – charakteryzuje postać i działalność Ireny Sendlerowej – wymienia największe niemieckie obozy koncentracyjne
5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	– opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu – wybór Karola Wojtyły na papieża – pielgrzymki papieża do ojczyzny (<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>) – wsparcie Kościoła dla opozycji – Jan Paweł II jako papież pielgrzym – znaczenie terminów: <i>papież, konklawe, kardynał, pontyfikat</i>	– poprawnie posługuje się terminami: <i>PRL, papież, konklawe, kardynał, pontyfikat</i> – opisuje sytuację społeczeństwa polskiego w czasach PRL-u – charakteryzuje rolę Kościoła w czasach komunizmu – charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla chrześcijan	– wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego – wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	– kryzys PRL w latach 70. XX w. – działalność opozycyjna – strajki robotnicze i powstanie NSZZ „Solidarność” – bohaterowie „Solidarności” (Lech	– poprawnie posługuje się terminami: <i>związek zawodowy, NSZZ „Solidarność”, stan wojenny, Okrągły Stół, strajk, deokracja</i> – zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989	– wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską – opowiada o rywalizacji między ZSRS a Zachodem – wyjaśnia, jaką rolę odegrał stan wojenny

	Wałęsa, Anna Walentynowicz, Andrzej Gwiazda, Jerzy Popiełuszka) – wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji – przełom 1989 r. i upadek komunizmu – znaczenie terminów: <i>strajk</i>, <i>związek zawodowy</i>, <i>NSZZ „Solidarność”</i>, <i>stan wojenny</i>, <i>Okrągły Stół</i>	– wyjaśnia, dlaczego w 1980 roku doszło do masowych strajków robotniczych – zna bohaterów „Solidarności” (L. Wałęsę, A. Walentynowicz, A. Gwiazdę, J. Popiełuszkę) – opisuje okoliczności zawiązania NSZZ „Solidarność” – przedstawia główne postulaty „Solidarności”	– wyjaśnia znaczenie i skutki rozmów Okrągłego Stołu